

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 13. (D. u.) Službeno se javlja: Kod Capovile na najdonjem dijelu Plave suzbismo noćnu navalu Talijana. — Poglavlica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 13. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištu na Lysu postigoše dobrih uspjeha naše navale protiv engleskim divizijama, dovedenima najvećom brzinom sa automobilima i željeznicom. Polazeći sa visine Messieu (Messines) prodrisemo preko potoka Steen, te dospisemo do istočnog ruba Wulverghena. Čete, koje su prodrle južno od šume Plogsther, okrenuše uslijed brzog samotvornog djelovanja svog pukovnijskog zapovjednika, potpukovnika Polmanna, prema sjeveru, uzeše u jurišu utvrđene visine Rossignol, te dodjoše u svezu sa odjelima, prodirajući sjeverno od šume Cathelour. Žicom jako snabdijevana šuma, koja bi frontalno teško mogla biti osvojena, pala je uslijed opkoljenja. Među željeznicama, koje vode od Armentieresa, Baillouilla i Mervillea, prenijesmo navalu naprijed sve do željeznice, koja vodi od Baillouilla u Merris, te do istočnog ruba šume Nleppe. Južno od Mervillea prekoraciše naše čete rijeku Clarence, te stigose, nakon osvojenja. Locona u jurišu do kanala La Bassee sjeverno od Bethune. Na bojni frontu sa objiju strana Somme vršise se u mnogim odsječcima živahnj topovski bojevi. Mjesni sunci naše pješadije sa objiju strana potoka Luce donijese 400 zarobljenih Francuza i Engleza. Među Mozom i Mozolom provališe izvidnički odjeli u francuske i američanske jarke, te učiniše zarobljenika. U neuspješnim protunavalama pretrpio je neprijatelj teških gubitaka. — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Luedendorff.

* Francuski izvještaj od 12. t. mj. popodne: Preko noći je topnička borba u Hangard-en-Santerre prilično ojačala. U osječku sa Noxen-Cannysur-Matz su francuska izvidnička odjeljenja bila djetlatna, te učinise nekoliko zarobljenika. Prilično živahno opstrijeljavanje u okolici kanala Oise i šume Fraron. Francuzi su poduzeli uspješne izpadke protiv neprijateljskih linija kod Chermizya sjeverno Ailette-a, zapadno od Buttedita i Moznila, vrativši se sa zarobljenicima. Na ostaloj je fronti noć bila mirna.

12. t. mj. na večer: Poslije jake topovske priprave napadoše jutros Nijemci naše linije na frontu Hangard-en-Santerre-Bourges. Razvila se je žestoka borba, koja je trajala čitavi dan. Pred Bourgesom nije mogao neprijatelj napredovati usprkos svojih nastojanja. Nakon više bezuspješnih navala, kod česa su neprestano bile dopremjene svježe čete, provališe Nijemci u Hangard. Naše protunavale potisnuše neprijatelja natrag u zapadni dio sela, gdje se borba ogorčeno nastavlja. U odsječku Noyona prilično živahna topovska borba. Naše baterije pucahu na neprijateljska okupljanja. Nijemci su opstrijeljivali Reims, uslijed česa buknuše mnogi požari, naročito blizu katedrale. U šumi Apremont započeo je neprijatelj jaku navalu na naše položaje. U Bois Brule se je ustalo u našim pomaknutim jarcima. Živahna protunavala, poduzeta od francuskih četa u svezi sa američanskim četama, odanle ga je istjerala. Od Amerikanaca su zarobljena 22 momka, koji pripadaju 6 raznim jedinicama.

* Engleski izvještaj 11. t. mj. na večer: Tijekom dana je neprijatelj pojačao svoje navale na čitavoj sjevernoj fronti. Teške, neprestane navale provedene su od svježih njemačkih divizija u predjelu Lawe medju Loisneom i Lestremom. U bojovima je 51. divizija odbila neprestane navale, te je uspješnim protunavalama osvojila natrag položaje, u koje je neprijatelj prodro. Teški bojevi u Estairesu, te medju ovim krajem i Steenwerckom. U ovom odsjeku je neprijatelj takodjer navalio jakim silama, te mu je uspjelo, da je potisnuo naše linije upravo sjeverno od ovih mjesta. Sjeverno od Armentieresa razvila se je jutros odlučna navala protiv našim položajima u blizini šume Ploegsteert. Neprijatelj je nešto uznapredovao. Žestoka navala, poduzeta jutros od neprijatelja dalje sjeverno protiv našim linijama u blizini Wyschaeta i Hollebeke, bijaše uz velike gubitke po neprijatelja posve suzbita od 9. divizije. Bitka traje dalje na čitavoj bojni frontu medju kanalom La Bassee i kanalom Ypern-Comines. Na ostaloj fronti prošao je dan razmjerno mirno.

12. t. mj. u jutro: Ozbiljna trajna borba vršila se je prošle noći u blizini Mervillea i Nauf Borquina. Neprijatelj je nastavljao svoj pritisak na oba ova mjesta te je uznapredovao. Noću je neprijatelj

osvojio Merville. Jučer u blizini od neprijatelja poduzete navale, imale su uspjeha. Naše čete bile su u blizini Neuve Eglise potisnute u nove položaje. Na ostalom dijelu sjeverne fronte je položaj u bitnosti nepromijenjen. Dio naših položaja, u koje je neprijatelj prodro sjeverno od Festuberta, bio je opeta osvojen protunavalom. Na frontu medju Loisneom i Lawom, te dalje prema sjeveru, bile su neprijateljske navale suzbite. Borba traje dalje na čitavoj fronti sjeverno od kanala La Bassee do Hollekea južno od Arrasa. Suzbite su sve jake mjesne navale, koje je jučer neprijatelj poduzeo protiv našim položajima blizu Neuville-Vitassa. Dalje sjeverno uspjelo je neprijatelju nakon duže borbe, te je provalio u neku našu postojanku blizu Tilloyles-Nofflaines; no, bio je odmah istjeran i postojanka uspostavljena. Neprijateljsko topništvo pokazivalo je na obim stranama Somme pojačanu djelatnost. — 12. t. mj. na večer: Južno i jugozapadno od Balloula izvršivao je neprijatelj čitav dan žestok pritisak. U tom području poduzimane su trajno navale sa jakim silama te se još uvijek nastavljaju. Naše su čete u neprestanim bojovima bile polako potisnute na neki položaj blizu željezničke pruge Balloul, gdje se žestoko bore sa neprijateljem. Oštri bojevi na drugim mjestima fronte sjeverno od Lawe-kanala La Bassee. Neprijatelj je neznatno uznapredovao medju Lawe i Clarence. Na ostalim točkama su položaji bili održani. Na ostaloj engleskoj fronti je položaj nepromijenjen. Dosada je od 21. ožujka dalje bačeno u boj preko 110 njemačkih divizija, a preko 40 njih poslano je u borbu dva do tri puta.

* Bitka na zapadu. Reuter javlja iz Londona: U nekoj dnevnoj zapovijedi se feldmaršal Haig zahvaljuje engleskim četama za sjajni otpor svih časnika i svenkupne momčadi u teškim prilikama te veli: Mnogi od nas su danas umoreni. No, ja velim, da će onaj izvoštiti pobjedu, koji bude najdulje ustrajao.

* Rat na moru. Wolffov ured javlja dne 13. t. mj.: Naše podmornice potopiše u Egejskom moru i kod Malte 21.000 brutto reg. tona.

* Zračna navala na Pariz. Havas javlja službeno dne 13. t. mj.: Kod ljeta protiv Parizu, izvršenom prošle noći, usmrćene su 24 osobe, medju kojima 9 muškaraca i 15 žena, ranjene su 62 osobe. — Iz Pariza se službeno javlja dne 12. t. mj.: Njemački ljetaci preletise kasno u večer naše linije u smjeru prema jugu. Uspjelo je dvim ljetalima, da se prikažu nad Parizom i da bace nekoliko bomba. Prvi alarmni znak bio je dan oko 10 sati i 10 časaka, a zadnji oko 10 sati i 40 časaka. Broj žrtava nije još poznat, te će se isti priločiti, čim prispiju potanija izvješća.

* Knez Lichnowsky. Iz Berlina javljaju, da je grof Lichnowsky otputovao sa svojih posjeda u gornjoj Šleziji u Svicarsku.

* Živož iz Ukrajine. Gradački "Tagblatt" donosi: "Berliner Tageblatt" javlja iz Kijeva: Poslije dugih, teških pregovaranja potpisan je od ukrajinskih, njemačkih i austro-ugarskih zastupnika ugovor o dobavi od 60 milijuna puda žita za kruh, žita za krmu i žitarica. Da se provede ovaj veliki posao, ustanoviše Njemačka i Austro-Ugarska u Kijevu trgovački gospodarski ured. U mjesecu travnju dobit će se 9 milijuna puda, u svibnju 15 milijuna, u lipnju 20 milijuna, u srpnju 19 milijuna puda. Postojeće najviše cijene za ukrajinskog proizvođača t. j. 5 rubalja za raž i 6 rubalja za pšenicu, ne smiju biti povišene. Dodaci cijena za razne troškove prevoza su ustanovljeni u razmjeru sa visokim ukrajinskim cijenama. Dobava žita je već započela. Rubalj će se platiti sa 1/3 marke.

* Saziv talijanske komora. Prema talijanskim listovima je ministarsko vijeće nakon Orlandova povratka, ponovno raspravljalo o općenitom položaju, te je smatralo shodnim, da zastupničku komoru sazove za 18. t. mj.

* Portugijske čete na zapadnoj fronti. Wolffova agencija javlja: Sa sigurnošću se je ustanovilo, da je uzrok povratku neke portugijske brigade iz okolice Tulom bio u mnogobrojnim pobunama ovih četa. Bile su naime uslijed oskudica, gubitaka i bolesti tako decimirane, da ih se nije moglo više upotrijebiti za daljnje bojeve. Iz Portugalske već odavno ne stizu pojačanja. Portugijska pomoćna vojska za Englesku već se je iskrvavila.

* Amerikansko ratno vijeće. Predsjednik Wilson je ustanovio narodno ratno vijeće, kojemu stoji na čelu od poslodavaca izabrani bivši predsjednik Taft.

* Amerikanski zajam Grčkoj. Prema Reuterovoj vijesti iz Washingtona dobit će Grčka zajam od 44 milijuna dolara, čim bude to zakonom dozvolilo

grčko narodno zastupstvo. Ovaj je kredit bio zaključen na alijirskom ratnom vijeću u Parizu.

* Mogućnost solunske ofenzive. Balkanski dopisnik "Nieuwe Rotterdamse Courant" bavi se položajem u Solunu i mogućnošću, da ta ekspedicija u dogledno vrijeme opet započne aktivnim djelovanjem. Premda je Clemenceau uvijek bio protiv solunske ekspedicije, prodrlo je nedavno englesko vojno vodstvo sa svojim zahtjevom, da se ova ekspedicija ne napusti, premda su to i Talijani željeli. Engleska je izjavila, da ekspedicija nije samo permanentno ugrožavanje linije Beč-Sofija-Carigrad, već da je važna i radi obrane linije Malta-Suez. Napuštanje solunskog poduzeća pružalo bi centralnim vlastima priliku, da tamo uredi podmorničku stanicu, koja ne bi samo ugrožavala put na istok i Japan, nego i pomorsku vlast u Egejskom i Jadranskom moru.

Put prvoga lorda admirallteta Geddesa u Solun, dovodi se u vezu sa pojačanjem te ekspedicije. Kod toga će biti potrebno zamijeniti Talijane, koji su zaposjeli krilo macedonske fronte s Orcima, a Ruse sa Srbima. Ali u prkos svih prisilnih mjera Venizelosa, dala je grčka mobilizacija za Macedoniju samo 60.000 momaka, dok 10.000 Srba, koji još stoje na raspoloženju, ne će da idu sa Krfa na frontu. Navodno čeka zapovjednik general Gullane još samo dolazak pojačanja njegove pomorske moći, kao i transportnih ladja sa municijom i ratnim materijalom, da započne ofenzivom.

* Homerule. U engleskoj su donjoj kući odbili sa 280 glasa proti 108 Irski dodatni predlog, koji je htio učiniti vojnu obvezatnost za Irsku ovisnim o privoli Irskog parlamenta. Rasprava je protekla u umjerenom tonu. Tajnik za Irsku i Bonar Law obećao je da će čim prije uvesti homerule na temelju zahtjeva Irskog konventa. Vlada će pokušati da izvede zakon o homerulu istodobno s pripravama glede izvedbe zakona o nadopunjivanju momčadi. Dodatak, kojem se uvadja zakon za Irsku, bio je prihvaćen s 281 glasom protu 106.

Prve naše ladje u Odesi.

Beč, 13. (D. u.) Iz stana se ratne štampe javlja: Skupina brodova Wulff, sastojeća se iz 4 monitora, 2 ladja za patroliranje i iz 2 parobroda, prispjela je dne 12. t. mj. popodne u Odesu. Besprkorno provedenje ovog prijevoza znači to više vanredno djelo u pomorstvu, jer se tu radi o samim malim ladjama, koje nijesu sagradjene, da prave službu na moru (nijedna ladja nema više od 500 tona) i jer je upravo po Crnom moru veoma teško ploviti, naročito u sadašnje doba. Imenovane će jedinice zastupati u Odesi brodovlje središnjih vlasti te će imati zadaću, da sudjeluju kod održanja redovite paroplovidbe na bližnjim rijekama.

Njemačka akcija u Finskoj.

Berlin, 13. (D. u.) Wolffov ured javlja: Dio naših pomorskih ratnih sila, koji podupire pomoćnu akciju naše vojske u Finskoj, prispio je dne 12. t. mj. popodne u luku Helsingfors (Južna Finska) te se je usidrio pred gradom. — Načelnik morn. admiralskog stožera.

Priklonjenje Besarabije Rumunjskoj.

Beč, 13. (D. u.) Tečaj događaja u Kišenevu do objavljenja sjedinjenja Besarabije sa Rumunjskom bio je slijedeći: Nakon višednevnih vijećanja besarabskog ministra-predsjednika sa najodličnijim političarima u zemlji, pozvan je rumunjski ministarski predsjednik, da dodje u besarabsko zemaljsko vijeće i da saopći uvjete, pod kojima bi se imalo izvršiti ujedinjenje. Marghiloman je prispio sa rumunjskim ratnim ministrom Harionom u dvoranu zemaljskog vijeća te je pročitao slijedeće uvjete: Demokratska moldavska republika, čiju granicu tvore Prut, Dnjestar, Dunav, Crno more i stara austrijska granica, poslužuje se nakon svog otcijepljenja od Rusije svog prava na samoodređivanje te se sjedinjuje sa svojom materom zemljom Rumunjskom. Sjedinjenje će se izvršiti na slijedećem temelju: Besarabija zadržaje svoju autonomiju, dobit će zemaljski sabor, izabran na temelju sveopćeg, jednako i tajnog izbornog prava te vlastitu upravu. Dizanje momčadi za vojsku izvršit će se na teritorijalnoj podlozi. Ostaju u krijeposti postojeći zakoni i lokalne organizacije (zemstva i gradovi) te ih može rumunjski parlament promijeniti tekar onda, kada budu ovome pripadali besarabski zastupnici. Prava manjina u Besarabiji moraju se poštivati. U rumunjski kabinet dolaze dva besarabska zastupnika, koji će biti izabrani iz besarabskih zastupnika u rumunjskom parlamentu. Besarabija će odaslati u rumunjski parlament njezinom predsjedstvu odgovarajući broj zastupnika, izabranih na temelju sveopćeg, jednako

i tajnog izbornog prava. Ustav jamči za osobnu slobodu, za slobodu tiskane i izgovorene riječi, za slobodu vjere i sastajanja. Rumunjski će parlament bezodvlačno sazvati konstituantu, koja će imati zadaću, da ustanovi ujedinjenje obiju zemalja te uvjete, pod kojima se isto izvršuje.

Političke vijesti.

Kako se ima tumačiti govor grofa Czernina.

Prigodom posjeta čeških zastupnika Stanjeka i Tušara kod ministra-predsjednika, izjavio je ovaj u odgovoru na pritužbu, podnesenu proti zadnjem govoru grofa Czernina, da je potpuno krivo stanovište, da je govor grofa Czernina uperen proti češkom narodu. Ministar je predsjednik naveo odnose točke u govoru grofa Czernina te nastavio: Ministar je vanjskih poslova podigao tužbu isključivo protiv onih, koji žele pobjedu antante. Taj je postupak on označio kao veleizdaju. Ministar-predsjednik dijeli potpuno taj nazor ministra vanjskih poslova. Tužba nije bila podignuta proti češkom narodu niti proti kakvom drugom narodu monarhije, već protiv onima, koji nastoje da ostvaruju svoje političke ciljeve pomoću pobjedničke antante. Niko ne mora i ne smije da se osjeća pogodjenim, ako to neće. Nema austrijske narodnosti, koja nije u ovom ratu učinila svoju dužnost. Ministar-predsjednik ne može da shvaća, kako se je jedan narod mogao uvrijediti izjavama grofa Czernina. Dr. vitez Seidler misli tako također o Hrvatima i Slovencima. Mnogo je tih junaka prošlo svoju krv za cara i državu, te svi, koji žele i teže za pobjedom Austro-Ugarske i njezinih saveznika imaju pravo, da im vlada izjavljuje, da se na njih ne proteže podignuta tužba, te da ne sumnja o njihovom austrijskom patriotizmu. Ministar je predsjednik na svršetku izjavio, da je siguran, da će gospoda biti istog nazora, da je namne prva dužnost svakog austrijskog patrijote, da sa svim silama pripomogne i radi za česti mir monarhije te s njime osuditi one, koji svoje nacionalne ili političke aspiracije misle ostvariti pobjedom antante. Onda će vlada rado biti pripravna, da suradjuje sa svim onima, koji se otvoreno i lojalno priznaju uz Austriju, e da se tako uvedu one reforme, koje će napokon osigurati našoj iskušanoj domovini trajni mir i zadovoljstvo.

Demisija dr. Seidlera?

„Münchener Neueste Nachrichten“ primaju iz Beča, da je stanovište dr. Seidlera uslijed Czerninova govora veoma uskoledano. Računa se sa ministarskom krizom.

Grof Czernin lida?

Gradački „Tagblatt“ prima iz Beča, da se u tamošnjim političkim krugovima već duže vremena govori o odstupu grofa Czernina. Kako je poznato, agitira se sa poljske stranke radi holmskog pitanja proti Czerninu, te nije nikakva tajna, da su pojedini poljski vođe izjavili, da grof Czernin mora ostaviti svoje mjesto. Poljskim agitacijama pridružuju se Česi, ali nije vjerojatno, da će ove agitacije imati pozitivan uspjeh. Osim toga se koješta govori o pismima cara Karla te o nesporazumijanju medju krunom i Czerninom. — „Slovenski Narod“ prima iz Beča senzacionalnu vijest, da je car pozvao vanjskog ministra Czernina na odgovor radi njegovih izjava u poznatom govoru i radi komunikacija, izdanog u polemici proti francuskom ministarskom predsjedniku Clemenceau. „Slovenski Narod“ zaključuje iz položaja,

koji je nastao uslijed posljednjih nastupa vanjskog ministra grofa Czernina, da će ovaj državnik naskoro za uvijek nestati sa političkog pozorišta.

Konstituirajuća skupština Jugoslavenske demokratske stranke.

Citamo u ljubljanskom „Slovenskom Narodu“: Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke kot pripravljalni odbor za ustanovitev jugoslovanske demokratske stranke je v sporazumu s posameznimi političnimi činitelji v pokrajini sklenil, da se naj vrši ustanovni shod jugoslovanske demokratske stranke o Binkoštih (o Duhovima). Shod bo trajal dva dni in sicer nedeljo in ponedeljek. No shodu se bo sprejel program in organizacijski statut nove stranke, ter izvolil izvrševalni odbor. Ako bo čas dopuščal, bo se shod zaključil z velikim manifestacijskim zborovanjem. Za ustanovni shod se povsodi pojavlja največje zanimanje in računati je z lepo udeležbo in vseh slovenskih pokrajin. V mnogih krajih se že snujejo krajevne organizacije nove stranke. V kratkem bodo dobili zaupniki najtančnejša navodila glede priprav za ustanovni shod J. D. S.

Stanjek klubovima nenjemačkih zastupnika.

Predsjednik „Češkog Svaza“, zastupnik Stanjek, upravio je predsjednicima Poljskoga kluba, Ukrajinškog parlamentarnog zastupstva i Rumunjskoga kluba ovo pismo: „Visokopooštovana gospodo! Dopuštamo si, da Vas obavijestimo, da se u subotu, 13. o. mj., održaje u Pragu skupština čeških parlamentaraca i zastupnika umjetnosti i znanosti protiv duha i sadržaja posljednjega govora grofa Czernina, u koliko se odnosi na to, što je grof Czernin s jedne strane davao prednost Mađarima i Nijemcima kod novog uređenja prilika u državi i s druge strane time najavio zapostavljanje svih ostalih naroda. Očekujemo u ugodnoj nadi, da ćete nas u našim nastojanjima poduprijeti moralno protiv ovih tendencija, koje idu za uzlikovanjem jednakopravnih i jednako vrljednih naroda države, koji s pravom traže svoju samostalnost, a koje su podesne samo, da zaoštre i produle nutarnji rat“.

Novo ratne struje u Rusiji.

Bernski „Bund“ piše: Ovih dana stižu iz Rusije brojne vijesti o novim ratnim strujama u zemlji. Sve su stranke u Rusiji za obranu domovine. Nitko više nije zadovoljan s mirom, sklopljenim u Brest-Litovsku, pače i sam Lenjin osjeća potrebu, da se uspostavi ruska vojska. Trocki, sadašnji ministar rata, poziva pučanstvo, da se lati oružja za obranu domovine. On hoće da organizira novu vojsku. Vojničke škole u Rusiji opet će biti otvorene, a svi bivši generali i časnici bit će stavljeni u aktivnu službu. Novi zapovjednik moskovskoga vojničkoga kotara, general Bajov, nada se, unutar dva mjeseca organizirati vojsku od milijun momaka. — Ruska mornarica ne priznaje mir, sklopljen u Brest-Litovsku. Posade ruskih ladja u baltskom moru ne će da razoružaju brodove. Vrhovnim zapovjednikom crnomorske mornarice imenovan je i kontraadmiral Sabljin. — Odnosi prema saveznicima u potonje su se vrijeme znatno pogoršali. Prvi je korak oko izmirenja učinila Amerika. Maksimalistička vlada u Moskvi voljna je primiti upomoć Amerike u novet i oružju. Budući Lenjin nije bilo moguće srušiti, promijenile Engleska i Francuska svoju taktiku. — Pustolovna poduzeća kosačkih generala konačno su dokrajčena. Prvobitne nade saveznika, da će Kaledjin, Aleksejev i Kornijlov opet us-

postaviti red u Rusiji, izjalovile su se. Dok nova Rusija ne uskrsne, da pokaže svoju snagu, treba izjednačiti ekstremne opreke medju strankama te iskorjeniti sudbonosnu baštinu carskoga režima i anarhističkih nedjelja. Rusku vojsku ne će biti lako opet organizovati i osposobiti za boj, jer je potpuno rastepena. Nu da se rusko carsvo sasvim raspalo, kaošto to tvrdi pangermanski poznavalac Rusije dr. Rohrbach, nipošto ne stoji. Upravo pangermani svojom su istočnom politikom najviše pripomogli uspostavu Rusije.

Koliko nas ima?

„Information“ navadja slijedeće statističke podatke o jugoslavenskim zemljama: Budućoj bi jugoslavenskoj državi imalo pripasti po najnovijim statističkim podacima od godine 1910. jedna trećina Koruške, t. j. 3000 četvornih kilometara, jedna trećina Stajerske, t. j. 7000 četvornih kilometara, Kranjska s površinom od 10.000, Primorje od 8.000, Dalmacija od 13.000, Hrvatska i Slavonija od 43.000, Bosna i Hercegovina od 51.000 četvornih kilometara, dakle jugoslavenske bi zemlje imale cjelokupnu površinu od 135.000 četvornih kilometara. Cjelokupna bi površina bila po tome veća nego li ona od Srbije ili Bugarske, po prilici jednaka onoj od Rumunjske, te gotovo za polovicu manja od Italije, koja ima 287.000 četvornih kilometara. Ako se pribroji još Banat s Bačkom, onda bi površina Jugoslavije bila više od polovice veća od površine Italije.

Slovenskih stanovnika u Koruškoj ima 120.000 do 130.000, u Stajerskoj preko pol milijuna, isti posto u Kranjskoj. U Primorju od 900.000 stanovnika otpada na Slovence i Hrvate najmanje 600.000; u Dalmaciji od 650.000 stanovnika otpada na Talijane jedva 3 posto; u Hrvatskoj i Slavoniji je ukupno 2.283.300 stanovnika, od kojih Neslavena (Nijemci i Mađjara) ima samo 10 postotaka; Bosna i Hercegovina broji 1.822.565 stanovnika, gotovo isključivo Slavena, t. j. gotovo bez tuđih elemenata. Ukupno je dakle preko sedam milijuna stanovnika, ne ubrojivši k tomu ugarska područja, gdje stanuju Hrvati i Srbi. U spomenutim zemljama drugih narodnosti ima razmjerno veoma malo, t. j. oko 700.000, dakle niti deseti dio. Slovenaca ima 20 posto, dakle petina cjelokupnog pučanstva, a ostali dio (70 posto) otpada na Hrvate i Srbe. Hrvati sačinjavaju u Hrvatskoj i Slavoniji 62,50 posto, a Srbi samo 24,60; u Dalmaciji ima Hrvata 82,5 posto, a Srba 16 posto. U Istri nema Srba, ali zato 200.000 Hrvata. U Bosni i Hercegovini ima 43 posto Srba, 32 posto muslimana i 19 posto Hrvata. Po vjeroispovijesti pučanstvo se dijeli u rimokatoličke (Slovenci i Hrvati), pravoslavne (Srbi) i muhamedance. U Dalmaciji je preko 83 posto stanovnika rimokatoličko, a preko 16 posto pravoslavno. U Hrvatskoj je četvrtina stanovnika pravoslavna. U Bosni i Hercegovini ima 43 posto pravoslavnih, 32 posto muslimana i 19 posto katolika. Budući da austro-ugarska monarhija ima po statistici godine 1910. cjelokupnu površinu od 676.000 četvornih kilometara s jednim pučanstvom od 51.312.000 stanovnika, to bi na jugoslavensku državu (ne računajući Banat s Bačkom) otpalo 20 posto cjelokupne površine monarhije s 14 posto cjelokupnog žiteljsiva.

Izmedju hrvatskoga i ugarskoga pododbora regnikolarnih deputacija nije došlo do sporazuma.

„Hrvatska Rijec“ piše: Dne 11. travnja u 11 sati prije podne sastadoše se pododbori ugarske i hrvatske regnikolarne deputacije na zajedničku sjednicu,

da nastave svoje vijećanje. Sjednici pribivahu, osim članova obaju pododbora, ministar-predsjednik dr. Wekerle, ministar financija dr. pl. Popovits i ministarjavni savjetnik Tibor Kallay od strane ugarske i ban Antun pl. Mihačević od strane hrvatske vlade. Vijećanje, kome je predsjedao Aleksander pl. Ploz, trajalo je do pola 3 sata popodne. Tečajem diskusije raspravljalo se je o predlozima, koji su stavljeni od ugarske strane, odnosno o protupredlozima sa hrvatske strane. Do sporazuma nije došlo. Kako doznaje „Keleti Ertesitő“, produžit će se financijska negotiā, s obzirom na kratkoću vremena, samo provizorno. Prema ovom saopćenju ne će ni ovaj put doći do definitivnoga produženja financijske negotiāe medju Hrvatskom i Ugarskom, nego će se ona po svoj prilici i ovaj put produžiti samo na dva mjeseca, do 30. lipnja, kada ističe proračunska godina. Zanimljivo je, da u isto vrijeme Kalman Ghyczy u „Pester Lloyd“ zagovara sporazum sa Hrvatskom, do kojega bi, po autorovu mišljenju, trebalo da dodje u različnim povjerljivim razgovorima. On zagovara sporazum u političkim i gospodarskim pitanjima, pa sažaljenjem upozoruje naročito na to, da u pitanju gospodarske politike dijele široki jaz „madžarsko javno mišljenje od shvaćanja velike većine gospodarskih i realnih političara u Hrvatskoj. Autor bi htio „moralno približenje mađarskoga i hrvatskoga shvaćanja u svim važnim političkim i gospodarskim pitanjima unutarnje i vanjske politike“. — „Keleti Ertesitő“ javlja: Zastupnik dr. Lorković otputovao je sinoć, dr. Šumanović jutros, natrag u Zagreb. Ban Antun pl. Mihačević, odjelni predstavnik dr. Krišković i grof Miroslav Kulmer vraćaju se večeras natrag u Zagreb.

Program ukrajinskog ministarstva.

Ukrajinske „Posljednje Novosti“ donose izvještaj o sastavu novog ukrajinskog ministarstva, kako slijedi: Predsjedništvo i vanjski poslovi: Tučenko, pravosudje: Saluhin, rat: Skubovski, promet: Saković, pošta i brzopost: Sidorenko, poljodjelstvo i opskrba: Kovalevski, financije: Perepelica, nastava: Trohopović, trgovina i industrija: Tšopovski, generalni bilježnik: Cristjuh, ministarstvo rada: upravitelj: Mihajlov.

U sjednici Rade razvio je ministar-predsjednik slijedeći program: Poštanski i brzopostni promet imade se nadopuniti zračnom poštom i radiotelegrafijom. Željeznice preći će u nadležnost vladi, ali ih dosadnji poduzetnici imadu izgraditi. Cjelokupna izvanjska trgovina će se monopolizirati. Trgovina i industrija potpast će pod državnu kontrolu. Zadrugarstvo će se protegnuti na gradove i sela, te imade biti ishodište za maloprodaju. Kod obrazlaganja financijskog programa vlade, naveo je ministar-predsjednik, da će se uvesti ukrajinski novac, proširenje prava emisije državne banke i državna kontrola za privatne banke. Opskrba naroda bit će poboljšana, tako da će odgovarati potrebama puka i izvanjskoj trgovini. Uprava će se centralizovati, te će imati osobite ovlasti. Zemaljski odbor bit će reorganizovan i popunjen stručnjacima. Posebni stručnjaci izaslat će se za proljetne poljske poslove. Radničko ministarstvo usrojst će obraničke sudove, uspostaviti radnička vijeća kao klasne organizacije bez političkih prava, provoditi poslove za općenite potrebe a u svrhu suzbijanja besposlice i graditi stručne škole za ratne invalide. Ministarstvo unutrašnjih poslova ima poboljšati milicu i uspostaviti redovitu vojsku, koja će se stvoriti iz poboljšane milice. Ministarstvo vanjskih poslova imade ishoditi primanje ukrajinske države i sklopiti mir sa Rusijom.

U industriji šećera i drugim privrednim poduzećima položaj je radništva zdvojan. Isplate nisu primili već 2—3 mjeseca. Jedan tvornički odbor

neke šećerane obratio se hitno na vladu, jer ta-mošnjih 3500 radnika stoji pred gladom. Spomenuti odbor otklanja svaku odgovornost i čini odgovornom za daljnje događaje jedino centralnu Radu. („Pravda“.)

Razlog upliva boljševika u Rusiji.

Menjševici bijahu uvjereni da se nalaze u gradjanskoj revoluciji, koji će državu izručiti vlasti buržoazije, a svaki pokušaj proletarijata, da sruši buržoaziju i da se stavi na njeno mjesto, da će dovesti do proturevolucije. Stoga da socijalna demokracija mora podupirati vlast liberalne buržoazije. U tu svrhu stupiše Zereteli i Skobeljev u „provizornu vladu“.

Boljševici naprotiv vjerovali, da se nalaze na pragu proletarske revolucije, koja će utemeljiti diktaturu proletarijata i ostvariti socijalistički društveni poredak. Radnici da imadu u zajednici sa revolucionarnim vojnicima i seljacima strmo glavu buržoaziju, a državnu vlast trgnuti u svoje šake. „Sva vlast sovjeticima“ bijaše njihovo geslo.

Isprva imali su menjševici prevlast. Koalicija sa buržoazijom prinudjavala je medjutim menjševike na politiku, koja se protivila zahtjevima radničkih masa; morali su saglašavati se sa nastavkom rata, morali su pobijati gospodarske zahtjeve radnika i seljaka, protiv vojnika, morali su se služiti krutim prisilnim mjerama, morali su dopuštati neprestano odgadjanje izbora za ustavotvornu skupštinu, za konstituantu.

Posljedica bijaše, da se radništvo razočarano i ogorčeno odvrćalo od menjševika i grnulo u redove boljševika. Stranka, kojoj bijaše idealom pokret proletarskih masa, našla se konačno od proletarskih masa ostavljenom.

Boljševici pako predobili su ne samo industrijalno radništvo, nego i vojnike. Nije pravedno, da se samo boljševike okrivljuje radi rasapa ruske vojske. Ovak se rasap za pravo temelji na niskom kulturnom stupnju ratovanja starih, nepismenih vojnika, kojima su zavladao najelementarniji porivi, te koji ne bijahu sposobni, da spoznaju nuždu: zemlju i revoluciju braniti protiv spoljašnjeg neprijatelja, te da uništenu staru mehaničku disciplinu treba zamijeniti dobrovoljom demokratskom disciplinom revolucionarne vojske. Istina je ipak, da su boljševici načinom svoje agitacije protiv rata i kontrarevolucionarnih časnika rasprili najelementarnije porive vojnika i rasap vojske unapredjivali. Oni su time doprinijeli razoružanju Rusije i ojačanju moći njemačkoga imperijalizma u Evropi. Nu upravo time oni su istovremeno vojsku načinili saveznicom revolucionarnog proletarijata, koja bi inače lahko postala orudjem proturevolucije.

Kad je ono početkom mjeseca rujna general Kornijlov pošao sa svojom vojskom protiv Petrograda, morala je vlada da naoruža petrogradsko radništvo, da se odhrva prijetjećem napadu proturevolucije. Isto tako kako je 1871. Paris pao u šake proletarijata, kada bje pariško pučanstvo naoružano protiv Nijemaca, tako je i Petrograd pao u šake radništva, kada bje petrogradsko pučanstvo uklepano oružje u šake, da suzbije Kornijlova. Kornijlovljev pokušaj prevrata dovede do revolucije od 25. listopada (po starom), kojom petrogradski proletarijat pod vodstvom boljševika postade gospodarom glavnoga grada. A pomoć, koju boljševici nadjose kod vojske, pretvorili vlast nad Petrogradom u diktaturu preko cijele države.

Boljševici zastupaju samo manjinu ruskoga naroda, ali se drže na vlasti, jer se oslanjaju na oružanu silu „crvene garde“ i velikog dijela vojske. Oni se mogu samo tako održati na vlasti, da njima protivnu većinu prignječe. Zato zabranjuju protivničke novine, zatvaraju vodje protivnih stranaka,

zato razjuriše ustavotvornu skupštinu. Tako obnavljaju boljševici u cijeloj Rusiji pokušaj, koji su 15 godina ranije poduzeli u stranačkoj organizaciji: Oni postavljaju diktaturu revolucionarne manjine vrhu nesvjesne većine. Prije 15 godina oslanjala se diktatura u stranačkoj organizaciji tek na paragrafe organizacionog pravilnika stranačkog, dok se ona danas temelji na stvarnoj moći „crvene garde“.

Domaće vijesti.

Sklonište u lučkom kaštelu. C. i kr. zapovjedništvo zračne obrambene baterije dozvoliti će najviše za 250 osoba dozvolu za ulaz u zaklonište lučkog kaštela za vrijeme zračne navale. Bit će uzeti u obzir, u koliko to dozvoljavaju prostorije, samo stanovnici kuća, koji se nalaze u blizini kaštela i to ulice Kandler, Sergia, Castropola i Clivo S. Stefano i Castello. Legitimacije će izdavati spomenuto zapovjedništvo, počamši od ponedjeljka dne 15. t. m. od 9—12 sati prije podne na prikazanje crvene ili bijele legitimacije i uz predadbu ulaznice za druga zakloništa, što ih je u svoje vrijeme izdala politička oblast. Uslijed ograničenog prostora u lučkom kaštelu nije dozvoljeno tamo prenoćivati. Neophodno je potrebno, da se svaki podvrgne naredbama vojničkih nadzornih ocjena obzirom na opredjeljivanja mjesta i obzirom na držanje reda. Bez ulaznica nije nikomu dozvoljen ulaz u kaštel.

Balokovljev koncert u Pazinu. Kako je bilo već javljeno, priredjuje u subotu dne 20. travnja t. g. naš slavni umjetnik na guslama Zlatko Baloković u dvorani „Narodnog Doma“ u Pazinu koncert sa slijedećim rasporedom: 1. Paganini: Koncerat u D-duru uz pratnju glasovira. 2. Corelli: La follia. 3. a) Dvořák-Kreisler: Slavenski ples u G-duru. b) Schubert: Pčela. c) Krežma: Iz hrvatskog primorja. d) Sevcik: Holka modrovka. 4. Wieniawski: Polonaisa u A-duru. Ulazne cijene: I. red 10 K,

osnovano 5 jezičnih škola i 3 sirotišta u Beču, a izvan Beča dva sirotišta i dvije jezične škole. Na to bijahu osnovane u Beču daljnje pučke škole u III. kotaru, u XII. i XX.

Početak rata znači krizu kaošto u svim oborima života naroda, tako i u „Komenskom“. Sve škole, osim te u X. kotaru i sirotišta bijahu službenom naredbom zatvorene. Reklo se, da mjesnosti ne odgovaraju potrebama škole, da se one školske zgrade u tu svrhu ne mogu upotrebiti. Samo mimogred spominjem, da je u školskoj zgradi u III. kotaru sada bolnica.

To je ukratko djelovanje „Komenskog“. Ne treba spominjati, kako teško životari društvo, koje mora uzdržavati škole iz vlastitih sredstava, koja se se sastojte samo iz darova i zbirki. Mi to na jugu intenzivno osjećamo. Medjutim „Komensky“ ne vodi samo brigu oko škola, nego se stara i oko knjižnica, širi narodni duh medju češkim narodom u Beču. U praznicima šalje na vlastiti trošak djecu na ladanje. Broj članova iznosio je prije rata — ne doduše kako je pripomenuo tajnik društva baš pohvalno za češki narod — oko 9000. Svoje odbore imade po Doljnoj Austriji i u Lincu.

Austrijsku vladu, njezinu pravednost i iskrenost njezinih namjera ocrtat će i ove brojke: U Beču imade prema službenoj statistici 98.000 Čeha, koji su bečki pripadnici. Osim tih nalazi se u Beču 309.000 žitelja, koji pripadaju čisto češkim kotarima. Čeha, koji pripadaju miješanim kotarima, imade preko

MORSKY:

„KOMENSKY“

Na svijetnu nedjelju i u ponedjeljak obdržavalo se u Beču u devet raznih kotara devet svečanih dječjih zabava, na kojima su bečka češka djeca i ove, kao i svake godine, proslavila dan rođenja velikog Čeha, svijetovno poznatog naučenjaka i pedagoga Jana Amosa Komenskog.

No nije samo dan rođenja tog velikog čovjeka bio onaj, koji je potaknuo bečke Čeha i djecu čeških roditelja u carskoj prijestolnici, da se prema svojim prebivalištima okupe u devet raznih kotara. Doprinjelo je mnogo tomu to, što je ime Komensky bečkomu češkomu djetetu sveto, sveto za to, što si je društvo zadahnulo duhom Komenskoga, koje samo nosi ime „Komensky“, postavilo za zadaću, da se češko djetu u Beču i Gornjoj te Donjoj Austriji mora odgajati u češkim školama i u svojem materinjem jeziku češkom.

O svrhi tog društva i djelovanju ne trebam ni da opširnije pričam. Svakomu je poznato, što znači Družba sv. Cirila i Metoda za nas Istrane, kojoj mnogi od naših čitatelja, a medju njima i sam autor ovih redaka, mora biti zahvalan, da je naučio čitati i pisati. Omedjiti ću se na nekoliko statističkih podataka, koje mi je podao tajnik društva „Komensky“, C., na dječjoj svečanosti „Komenskog“ u hotelu „Arco“ u II. bečkom kotaru.

„Komensky“ je najstarije školsko društvo u Austriji uopće. Osnovano je, kad se još ni snivalo nije ni o „Schutz-“ ni o „Schulvereinima“, te je bilo u prvom početku namijenjeno, da osniva nastavne škole za naučnike. Godine 1869. osnovan je odbor, bez ikakvog zaledja ni društva, a tek tri godine kasnije, godine 1872. bilo je osnovano samo društvo. U Beču samom bijaše osnutak društva dočekan sa simpatijama, a njemački listovi još su dugo kasnije pisali samo pohvalno o njemu. Medju njima bijaše i „Neue Freie Presse“. Car je pri osnutku darovao društvu 500 forinata, svotu za ono doba prilično znatnu, da tako izrazi svoje simpatije za kulturno društvo, koje će promicati i uzgajati dobre privrednike, zanatnike i trgovce.

Medjutim prije nego li je njemačko javno mišljenje okrenulo društvu ledja, postavila se neprijateljski proti društvu bečka vlada. Pokrovitelj društva, grof Harrach, učinio je molbu na vladu, da ova sagradi i uredi škole za naučnike, novac će za to dati „Komensky“. Molba je bila odbijena. Time je bila započeta sudbina društva.

Godine 1883. osnovalo je društvo prvu češku pučku školu u X. kotaru. Ta je škola sedmocrzedna, te, kako me uvjeravao tajnik „Komenskog“, osobita pučka škola u Austriji, jer je na njoj njemački jezik kao obligatan predmet. Školu polazi 900 djece. Prava javnosti nema, i ako se za to dosad već šest puta molilo, ali je svaka molba bila odbijena. Na to se djelovanje „Komenskog“ znatno proširilo. Bijaše

II. red 7 K, III. red 5 K, stajanje 3 K, galerija 2 K. Djaci i vojnici plaćaju za stajanje i galeriju polovične cijene. Početak točno u 9 sati. Upozoravamo sve naše ljude koji u gradu, toli i u okolici, da ne propuste ovu rijetku zgodu, već da posjete ovaj koncert našeg najboljeg umjetnika na guslama.

Za doplatu učiteljstvu. Zemaljska upravna komisija obratila se je prešnom molbom na njega ekscelencu gospodina ministra-predsjednika, da uloži sve svoje sile e da zadobije zakonsku pravovaljanost projektirani zakon, koji radi o ratnom doplatku za učiteljstvo za godinu 1918., te da se što prije označe pokrajini doprinosi državnih poraza za godine 1917. i 1918., koji su predviđeni u spomenutom projektu i to još prije, nego taj stupi u zakonsku snagu.

Raspis natječaja za okružni sud u Puli. „Osservatore Triestino“ donosi slijedeći raspis natječaja predsjedništva c. kr. višeg zemaljskog suda u Trstu: Ukidajući sva sistemizirana mjesta kod c. kr. okružnog suda u Rovinju i kod c. kr. kotarskog suda u Puli, raspisuje se za popunjenje kod novo osnovanog c. kr. okružnog suda u Puli za sada 8 mjesta zemaljskih sudskih savjetnika, 8 kotarskih sudaca i 2 sudačka mjesta. Natjecatelji za ta mjesta kao što i za druga, koja bi eventualno bila tamo prazna uslijed popunjenja mjesta VI. činovnog razreda, imaju svoje molbenice sa potrebnim priložima i dokazima o poznavanju pokrajinskih jezika podnijeti potpisano predsjedništvu propisanim službenim putem do uključivo 25. travnja 1918. Opozivlje se natječaj, kojim je svojedobno, natječajem za popunjenje mjesta VII. činovnog razreda kod zemaljskog sudišta u Trstu, bilo oglaseno i popunjenje jednog mjesta zemaljskog sudskog savjetnika kod dosadašnjeg okružnog suda u Rovinju.

Obznana. Pozivom na razglas potpisanog, od 2. oktobra 1915., br. Allg. 942/2--15 i nasljednje, daje se do sveopćeg znanja, da će se svaki kućegarda prijaviti, koji od ponedjeljka 15. travnja t. g. iza 9 sati na večer ne bude propisano potpisano vlastitih prozora. — Pula, dne 19. aprila 1918. — C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck v. r.

Tko će u Hrvatsku. Neki posjednik u Štefanji kod grada Bjelovara u Hrvatskoj, uzeo bi k sebi na prehranu ženu s djetetom, koje je barem 5 godina staro, te bi zato morala obavljati potrebne poslove u kućanstvu i druge, na koje bi dospjela. Osim hrane dobivala bi još primjerenu nagradu, prama pogodbi. Ako bi pak dijete bilo već za prikrbu, bilo bi prama sposobnosti djeteta i nagrada veća. Doba žene ne odlučuje, a ni doba djeteta starijeg od pet godina. Žena može imati i preko 60 godina, samo ako je još za rad. — Primilo bi se također i dvije sestre ili sestra i brat. Prvenstvo ima svakako ona žena, koja ima starije dijete ili sestru ili brata, osobito ako je muško dijete već oko 14 do 15 god. ili starije, te bi mogao dvoriti dva mirna konja. Kod istog posjednika mogla bi jedna a i dvije obitelji dobiti zemlje, koju bi morali sami obradivati i sami se brinuti za hranu. U dotičnom kraju bi pako bilo dobre službe i kod drugih posjednika. — Potanje informacije, te naslov dotičnog posjednika, daje naše uredništvo.

Vojna pošta. Saobraćaj, zasebnim omotima vojne pošte dozvoljen je pod opstojecim uvjetima od sad unaprijed također na urede vojne pošte broj 296, 497, 498, 564 i 627, obustavljen je pak za urede vojne pošte broj 221, 557 i 635.

U Bukovini posluju opet: pošt. ured Babin okr. Zastavna za saobraćaj vrijednosnim pismima i za saobraćaj poštanskom štedionicom; Mihova na

Seretu za pismovno poštanski i novčani saobraćaj, za saobraćaj vrijednosnim pismima, te za ograničeni saobraćaj omotima; Okna i Gurahumora za pismovno poštanski saobraćaj, te Seret za obični pismovno poštanski saobraćaj.

Prodaja ribe. U slučaju, da prisprije riba, prodat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici karata počevši od broja 3811.

Hrvice, žene i djevojke! Jugoslavenke!

Ozbiljno je doba, u koje živimo. Ozbiljni su dani, i daleko više ozbiljni, nego možemo mi da shvatimo! U to ozbiljno doba, gdje se ruše prijestolja, gdje car postaje prosjakom, gdje svesilni duh demokracije i napretka drma starim poredjajem i ruši sve ono što je trulo, što je zastarjelo, neprirодно i nepravedno, u doba, kad u istinu radja se na svijetu novi život; samo onaj će narod postignuti ono za čim teži, naime vrhunac svojih želja i nastojanja — svoju slobodnu narodnu državu, koji bude ustrajao nepokoleblivo pri svojim zahtjevima, i koji bude mogao da pošalje u borbu izobražene pojedince neslomive volje i jaka duha. Hrvatske žene i djevojke u Istri! Jugoslavenke! Vaša je prva i najglavnija zadaća, da same sebe odgojite, da svaka od Vas postane prava kći svojega naroda, koja će znati da svoju djecu odgoji tako, kako zahtijevaju potrebe našega naroda. Zato treba da svaka ona, koja znađe čitati i kojoj leži ikoliko na srcu budućnost njezine djece a i njezina budućnost, te budućnost cijelog našeg naroda, bude čitateljica „Ženskoga Svijeta“, „Ženski Svijet“ izlazi u Zagrebu, svaki mjesec jedamput, te je najbolji list, od svih muških i ženskih, što su bili kod nas do sada pokrenuti. Zadaća je lista, kako je to bilo u našem listu svojedobno razloženo, da odgaja narodne svljosne žene, dobre majke, koje će preporoditi naš narod. Pretplata je listu neznatna. Svaki broj je sam za sebe dobra poučna knjiga sa člancima i raspravama iz svih struka našeg kulturnog, socijalnog i političkog života, pisan je latincem, na finom papiru, te sudjeluju u njem naši najbolji književnici, muško i žensko, iz svih krajeva prostrane Jugoslavije. Tu ćete upoznatl što i kako misle Vaše sestre u Sloveniji, u Hrvatskoj, u Dalmaciji, u Ugarskoj i Srbiji, i Vaše će misli ojačati, kad vidite, koliko sestara imade, koje taru iste brige i bole iste rane, ali koje ujedno i nastoje, kako bi se tih briga riješile i te rane zaliječile. Hrvatske i jugoslavenske žene i djevojke! Ima li u Vama nešto narodnog ponosa i svijesti, ne ćete li da i Vi i Vaša djeca propadnete u neznanju i neshvaćanju svijeta i života, ne krzajte, nego pošaljite odmah pretplatu na „Ženski Svijet“. Na godinu K 20, na po godine K 10, na četvrt godine K 5. Pretplata se šalje na: Zofka Kveder-Deinetović, Zagreb, Pantovčak 1b.

Dnevne vijesti.

Carova zahvala lotarskomu puku. Primamo slijedeće: Njegovo c. i kr. Apostolsko Veličanstvo premilostivo se udostojalo naložiti mi, da stanovništvu poknežene grofije gorisko-gradišćanske i margrofovije Istre objavim Previšnjju svesrdnu zahvalu za čuvstva patrijotične privrženosti i vjerne odanosti, kojim je svuda na ganutiljivi način dalo izraza prigodom nedavnog Previšnjjeg putovanja po tim zemljama. Sa velikim zadovoljstvom dajem to na opće znanje. — Trst, 7. travnja 1918. — Njega c. i kr. Apostolskog Veličanstva tajni savjetnik i c. kr. namjestnik u Trstu i Primorju: Dr. barun Fries-Skene v. r.

rekao je, „sami naši ljudi ne podupiru društvo prema svojim silama, i griješe tako proti „Komenskom“. Moje riječi nemaju za zadaću, da nabrajaju spise Komenskog ili pretresaju njegov život. To ćete naći u svim knjigama. Moje riječi idu za tim, da Vas vjerne ojačam, da vam obavijestim, kako na vas misle milijuni braće iz Češke, da vas pobudim, da budete ustrajni i ustrpljivi. Doba jest ozbiljno i bogzna, što se još pripravlja nam pojedincima i cijelomu našem narodu. Budite jaki, budite snošljivi i čuvajte svoju djecu kao oko u glavi. Nedajte, da se nijedno češko dijete odnarođi. Ponosimo se svojom prošlošću. Ponosimo se slavim dijelima naših pradjedova, ali znajte, da novo doba zahtijeva i nove čine. Ne pozivati se na Husa, na Jana Žišku i na češku braću, nego raditi ustrajno i neumorno svi prema svojim silama. Romazite se međusobno! Nedajte da vaši zemljaci možda u nepovoljnim materijalnim prilikama uteču se k tudjincu i mole ga za pomoć, te tako postanu zavisni od njega, nego u uzajamnoj ljubavi složno radite“. Dalje je spomenuo, kako je baš sada dozrela misao, da se po svim češkim zemljama raširi propaganda u korist „Komenskog“, te će ta propaganda donijeti također uspjeha. Zastupnik Prunar završio je svoj govor riječima: „A mogu Vas osigurati, da niti jedan od nas, kojima je narod povjerio zastupstvo, ne sumnja o tom, da će narod naš dosegnuti one ciljeve, za kojima ide. Zavisni samo o tome, oudeino li htjeći svi. Sakupljajte se i podupirite se, a glavno, pazite i čuvajte svoju djecu. Želim

Hrvati u Pragu. Jučer su na večer otputovali u Prag mnogi od naših opozicionálnih društava i urednici opozicionálnih dnevnika, da prisustvuju protestnoj skupštini braće Čeho-Slovaka u Pragu protiv govora grofa Czernina. Južnoslavenske delegate predvodi dr. Ante Pavelić, predsjednik Starčevićeve stranke prava.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 15. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Dušan Popović: O Macedoniji. — Prof. dr. Dj. Nenačić: Važnost šuma u narodnom gospodarstvu. — Dr. Ljudevit Jurak: K pitanju uredjenja bolnica u Hrvatskoj. — Milan Kašanin: Književni dilemanti. — Smotra: Političke osnove naših klerikalaca (J. D.); Madžari i balkanski problem (dr. D. G.); Službeni podaci o odnosima u Bosni i Hercegovini; Zar izaziva novli redova u Hrvatskoj; Značajna skupština sv. Vida; Povodom izvanredne skupštine gospodarskog društva (Nikias); Habilitacija dra. Zimmermanna i sloboda nauke (dr. A. Bazala); Mužika i kazalište (P. K. i V. Čorović). — Listak: Dragan Zoranić: Moj posljednji dan u „Tranzeni“. — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive“ iznosi K 36, pojedini broj 1 krunu. Narudžbe prima uprava u Zagrebu, Nikolčeva ulica 8.

Jedini hrvatski osiguravajući zavod

„CROATIA“
osiguravajuća zadruga u Zagrebu.
Utemeljenu godine 1884.

SREDISNICA: Zagreb, u vlastitoj palači,
ugao Marovske i Preradovićeve ulice. Podružnice i glavna zastupstva: OSIJEK,
SARAJEVO i TRST.

Zavodska imovina . K 5,167,276.64
Isplaćene odštete . K 7,729,996.96

Ovaj domaći zavod prima uz povoljne uvjete slijedeće vrste osiguranja:

I. Protiv šteta od požara:

1. Osiguranja zgrada (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica industrijalnih poduzeća).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, itd.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, sijena itd.).

II. Staklenih ploča protiv razlupanja.

III. Na ljudski život:

- a) Osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti.
- b) Osiguranja miraza.
- c) Osiguranja životnih renta.

Vama i sebi, da bismo mogli, kad se sastanemo u boljim danima, ponovno pred sudom historije dokazati, da nijesmo živjeli za narod uzalud, da je svaki izvršio, što je mogao. Budemo li tako radili, možemo biti sigurni, da ćemo doživjeti krasnu svoju budućnost“. — Iza njegova govora slijedile su deklamacije školske djece i pjevanje.

Još nekoliko riječi.

Sastanili su se u jednom mjestu dvije ili tri češke obitelji, posjećuju se, međusobno zabavljaju se, razgovaraju. Mogu li, priredjuju i svoje češke zabave, i glavno, te se obiteji veoma rijetko otudjuju. Koliko pak ima Hrvata u Puli? Poznaju li se ti međusobno? Koliko se slučaja desi, da Hrvat s Hrvatom u Puli razgovara talijanski? Koliko veselica i zabava priredje kroz godinu puljski Hrvati? Sve te misli padaju čovjeku na mozag, kad vidi negdje živ rad, ustrajno nastojanje, a u svom narodu, t. j. medju inteligencijom svog naroda u jednoj ugroženoj točki opaža samo mrtvilo, mlhavost, nemar.

Ne bi li bilo bolje, da uopće nemamo sasma nikakove inteligencije, kaošto bi bilo bolje, da ne bismo imali nikakva plemstva, kad je naša inteligencija, govorim o Puli, anacionalna, mrtva?

Što kruna godišnje davati za hrvatske škole i biti članom „Matice Hrvatske“, nije dovoljno, da čovjek bude i narodnim čovjekom.

80.000, a osim tih 60.000 Slovaka. Beč broji dakle daleko preko pol milijuna stanovnika češke narodnosti i češkog općevnog jezika i to prema službenoj statistici zadnjeg popisa pućanstva. Prema istoj službenoj statistici, koja ne će sigurno biti sklona Česima, imade u Beču 11.000 češke djece, dužne polaziti školu. Od tih polazi njemačke škole oko 10.000. Bečki su Česi molili, da im se dozvole javne škole već triput. Zadnja je molba bila godine 1904. odbijena od državnog suda, jer da Česi u Beču nijesu ustaljenim življen!

500.000 bečkih Čeha nema, prema sudu austrijske vlade, pravo ni na jednu javnu pučku školu. A koliko je Nijemaca, da li je 100 Nijemaca, ustaženih žitelja u Puli, pa imaju dvije ne pučke, nego dvije srednje škole! Riječi k tomu ne treba. Neka kazuju brojke!

Na proslavi u II. kotaru bečkom govorio je češki zastupnik Vaclav Prunar. Spomenuo je, kako je Jan Amos Komensky morao da iza bitke na Bijeloj Gori, gdje je pala sloboda „kraljevstva, najkrasnijeg na zemlji“, zatraži utočište poput mnogo hiljada Čeha u udijim zemljama. Spomenuo je temeljno načelo nauke Komenskog, koju on pripovijeda u svojoj „Didaktici“ i u svim knjigama, da se svako dijete mora najprije odgajati u materinjem jeziku, te prema tomu i češko dijete pripada u češku školu. Izrazio je nadalje hvalu „Komenskom“, koji vodi brigu oko uzgajanja djece u carskoj prijestolnici. „Nažalost“,